

CREDINȚA STRĂBUNĂ

REVISTĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A ALBA IULIEI ♦ Anul XXVII ♦ Nr. 4 (373) ♦ APRILIE 2017

◆ Meliton de Sardes, autorul primei omilii pascale

Meliton, episcop al Sardesului, este autorul primei omilii creștine care s-a păstrat, scrisă în jurul anului 160 d.Hr., și rostită cu ocazia sărbătoririi Sfințelor Paști.

» Pagina 4

◆ Credințe și datini populare în Săptămâna Mare și în Săptămâna Luminată

Fără a fi spectaculoase, tradițiile de Paști ne oferă o atmosferă de solemnitate și bucurie, de pace și de liniște sufletească.

» Pagina 5

◆ Din viața eparhiei

- Concert caritabil de Florii, în parohia Petrești I
- Vizită arhierescă la Căminul pentru persoane cu handicap din Pianu de Jos
- Slujbe arhieresti de praznicul Învierii Domnului

Paginile 2-3

◆ Varia

- În fața stresului nu suntem egali
- Un distins cronicar al moșilor
- Obiceiul unic al Păștenilor din localitatea Vinerea, județul Alba
- Manifestări aniversare la Centrul Ortodox al Patriarhiei Ecumenice din Chambésy

Pagina 7

Moment de bucurie pentru Societatea Femeilor Ortodoxe din Arhiepiscopia Alba Iuliei

În săptămâna dinaintea Duminicii Mironosișelor, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a avut o întâlnire de suflet cu membrele Societății Femeilor Ortodoxe din Eparhia noastră. De mai bine de trei ani de la înființare, această asociație creștină a reușit să realizeze numeroase proiecte culturale și sociale cu un impact pozitiv în societate. Programul social al Societății a vizat ajutorarea vârstnicilor și a copiilor cu situații materiale precare, sprijinirea elevilor cu performanțe la învățătură, organizarea unor workshop-uri și activități de recreere și socializare în căminele de bătrâni și în casele de tip familial. Acțiunile culturale au avut drept scop încurajarea și promovarea lecturii prin lansări de carte, evocarea unor personalități feminine din istoria națională prin mini-conferințe tematice, susținerea unor ateliere de pictură pe sticlă, de creație literară, lucru manual și gastronomie. De asemenea, nu au lipsit din activitățile Societății acțiunile de ecologizare, de plantare de arbori și de stimulare a tinerilor de a se apropia de valorile și tradițiile neamului românesc.

În debutul întâlnirii, doamna Maria Bolea, președinta Societății Femeilor Or-

todoxe, a ținut un cuvânt de deschidere prin care a mulțumit distinșelor doamne pentru implicarea de care au dat dovadă în nobila misiune pe care o întreprind în slujba lui Dumnezeu și a semenilor. Totodată, a adus sincere

gânduri de mulțumire și recunoștință Părintelui nostru Arhiepiscop pentru grija și atenția deosebită pe care o acordă femeilor creștine care, cu râvnă și cu perseverență, susțin activitățile acestei asociații. După aceste cuvinte fru-

moase, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu le-a adresat membrilor Societății un impresionant cuvânt despre importanța femeii și a mamei creștine pentru viitorul Bisericii și al neamului nostru.

În cuvântul rostit, Înaltpreasfinția Sa a spus următoarele: „Femeia creștină, în general, și mama creștină, în special, cu adevărat, au în lumea contemporană o misiune mare și sfântă. Femeia creștină, prin evlavia ei și prin sacrificiul ei pentru Dumnezeu și pentru Biserică, este o mărturisitoare neînfrițată a Evangheliei. Când își pune aptitudinile și darurile sale specifice în slujba Domnului, ea poate presta un apostolat excelent în familie și în societate. Poetul german Goethe striga în vremea sa: «Mai multă lumină!». Astăzi, noi ar trebui să strigăm: «Mai multe mame creștine adevărate!». Dacă numărul mamelor creștine autentice va crește în fiecare zi, lumina Învierii lui Hristos va străluci tot mai mult, Sfânta Evanghelie va fi răspândită și împlinită tot mai mult, iar viața morală a poporului creștin va prospera din ce în ce mai mult”.

CIM
YIK

Pr. Oliviu Botoi

Cuvântul
ierarhului

Pastorală la Învierea Domnului

Iubiți fii duhovnicești,

Hristos a înviat!

Ca Dumnezeu adevărat, Mântuitorul nostru Iisus Hristos are, de la crearea lumii, o demnitate împărătească. El este Stăpân până la marginile pământului, împărțind darurile Sale tuturor neamurilor (cf. Ps. 2, 6; Ier. 27, 5; Zah. 9, 9). Această demnitate împărătească a primit-o și ca Om adevărat, exercitându-și puterea prin suportarea suferințelor și prin săvârșirea minunilor, iar după moarte, prin coborârea la iad și prin Învierea Sa, sfărâmând stăpânirea răului. La sfârșit, va veni în mare strălucire la Judecata de obște, când va împărți dreptatea (cf. II Cor. 5, 10).

Este o imensă mângâiere pentru noi să știm că Eternul Răscumpărător e înălțat în slava Împărăției cerești, unde Jertfa Sa ispășitoare are o veșnică putere să curățească pe cei ce cred (cf. Evr. 1, 3; 10, 12). El Se află acum și cu trupul unde Se află cu dumnezeirea, pe tronul dumnezeiesc, pe

treapta supremei autorități. Cu adevărat, Mielul înjunghiat împărățește (cf. Apoc. 5, 12), având primul loc în conducerea lumii spre îndumnezeire și în lucrarea de aducere a ei la unirea deplină cu Dumnezeu Tatăl, Creatorul și Atotțiitorul.

Dreptmăritori creștini,

Când Sfântul Apostol Ioan a fost exilat în insula Patmos, între anii 94-95, aflat în stare de extaz, a văzut cerul deschis, iar pe Dumnezeu șezând pe tronul Său. El a fost încredințat că oricât de grele sunt pentru creștini încercările aici jos, acolo sus, pe tron, stă „Împăratul împăraților și Domnul domnilor” (I Tim. 6, 15), Care ține toate sub control. În cartea Apocalipsei, în capitolul patru, ucenicul iubirii ni-L prezintă pe Iisus Hristos așezat pe tronul Său. Într-adevăr, El „are stăpânire asupra morții și asupra vieții, că stăpânește pe cele de sus și pe cele de jos”, zice Sfântul Ioan Gură de Aur.

Șezând pe tronul suprem al slavei Sale, Hristos împărățește cu putere multă. Dacă

răsfoim paginile Sfintei Scripturi, vom observa că atunci când văzătorii de Dumnezeu erau în necaz, au văzut un tron. Astfel profetul Iezechiel, în exil, a văzut un tron (cf. Iez. 10, 1), profetul Daniel, observând „urâciunea pustiirii”, a văzut un tron (cf. Dan. 7, 9), apostolul Ioan, exilatul din Patmos, a văzut un tron (cf. Apoc. 4, 2), iar în toată beznă timpului lor, martirii creștinătății, prin „cerul deschis” (Fapte 7, 56), au văzut un tron. Aceste viziuni ne dovedesc faptul că cele create aparțin lui Dumnezeu Tatăl și lui Dumnezeu Fiul, „Împăratul lumii întregi, Care are stăpânire peste toate”, cum Îl numește Sfântul Grigorie de Nyssa.

Cel Atotputernic și Atotțiitor, Care șade pe tronul măririi Sale, a realizat pentru noi cea mai mare biruință din câte universul a văzut vreodată: **ÎNVIEREA**. Datorită Învierii lui Hristos, creștinul adevărat este un optimist pe vecie. Acesta știe că în lume sunt persoane rele care voiesc războiul. Acesta mai știe că există lucruri rele precum cancerul și scleroza multiplă, care subminează sănătatea biologică. Totuși, el

nu-și pierde speranța, ci, în ciuda multor dificultăți, privește în sus la Hristos, despre Care Sfântul Chiril al Alexandriei spune că, plecând la cer, „S-a așezat să împărățească iarăși dimpreună cu Tatăl”.

Dumnezeu este și rămâne încă supremul Cărmuitor al lumii Sale și nimeni și nimic nu-L poate învinge vreodată. Privind în sus cu încredere, noi putem primi adevărata perspectivă asupra vieții. Primejdii și amenințări vor exista întotdeauna. Doctorii vor continua să spună că urmează să ai parte de o operație riscantă. Politicienii vor continua să discute despre primejdia unui colaps economic. Prezicătorii sfârșitului lumii vor continua să vorbească despre venirea catastrofei nucleare. Dar, noi, creștinii, nu ne pierdem speranța, pentru că Dumnezeu ne poartă de grijă dacă-L iubim și-L ascultăm. „El rămâne lângă noi până la ultima noastră suflare”, ne asigură Clement Alexandrinul.

» continuare în pag. 4

† IRINEU
Arhiepiscop al Alba Iuliei

Sinaxarul lunii Aprilie

Sfântul Apostol Iacov al lui Zevedeu

Acest Sfânt Apostol a fost fiul lui Zevedeu și fratele Sfântul Evanghelist Ioan, Cuvântătorul de Dumnezeu. Mai mult, Iacov a fost unul dintre cei doisprezece apostoli ai Mântuitorului, care, alături de fratele său, a părăsit meleagurile natale, lăsând în urmă casa și pe tatăl său, urmându-L pe Mântuitorul la chemarea dumnezeiască a Acestuia.

Bunul Dumnezeu i-a iubit enorm pe acești doi frați, astfel încât unuia i-a oferit pieptul Său spre rezemare, iar celuilalt i-a făgăduit paharul Său pe care urma să-l bea pe cruce. Iubirea celor doi frați pentru Dumnezeu a fost enormă, voind să pogoare foc din cer asupra păgânilor care nu credeau în Mântuitorul. Și ar fi făcut acest lucru dacă Mântuitorul Hristos nu i-ar fi oprit. Pentru această răvnă, Domnul îi lua mereu cu Sine pe cei doi și pe Sfântul Apostol Petru la rugăciune și la alte orânduiri, învățându-i cele mai tainice și cele mai de preț dogme. Pe Iacov, pe Ioan și pe Sfântul Apostol Petru i-a luat Hristos cu Sine pe Tabor, când a dorit să-și arate slava dumnezeirii Sale. După pătımirea cea

de bunăvoie, după învierea și înălțarea Domnului nostru și după primirea Sfântului Duh, Sfântul Apostol Iacov s-a dus în Spania și în alte părți, propovăduind cuvântul lui Dumnezeu, după care s-a întors iarăși în Ierusalim. Pentru iudei, apostolul a fost înfricoșător ca un tunet, pentru că, neîndoindu-se, învăța cu toată îndrăzneala despre Iisus Hristos, adevăratul Mesia și Mântuitorul lumii. Totodată, îi biruia pe farisei și pe învățătorii Legii cu dumnezeieștile Scripturi, muștrând și ocărând împietrirea inimii și necredința acelora. Iar ei, neputând să stea împotriva cuvintelor sale, l-au ademenit cu aur împotriva Sfântului Iacov pe un oarecare filozof vrăjitor, anume Ermo ghen, să-l înfrunte pe apostol și să rușineze învățătura lui.

Sfântul Iacov, după pătimirile și înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos, fiind urât de Irod deoarece îndrăznește să propovăduiască învățătura Mântuitorului, a fost capturat și ucis, devenind, astfel, cel de-al doilea mucenic al Mântuitorului, după Sfântul Ștefan. Biserica Ortodoxă îl pomenește în fiecare an, la data de 30 aprilie.

TRADIȚII ROMÂNEȘTI ÎN LUNA APRILIE

» continuare în pag. 5

Credințe și datini populare în Săptămâna Mare și în Săptămâna Luminată

Cea mai mare și cea mai însemnată, cea mai sfântă și îmbucurătoare sărbătoare din timpul anului este sărbătoarea Sfințelor Paști sau Învierea Domnului, pentru care fiecare creștin s-a pregătit vreme de șapte săptămâni. Săptămâna premergătoare, a Pătimirilor Domnului sau Săptămâna Mare, are o simbolistică aparte. Prin urmare, în folclorul nostru există o serie de credințe și datini unice, moștenite de la strămoșii noștri. În această perioadă, țărani români se pregăteau cu multă conștiinciozitate pentru întâmpinarea Învierii Domnului. Printre multele treburi gospodărești, aceștia nu uitau de însemnătatea religioasă a fiecărei zile din săptămână.

În Săptămâna Mare, în toate gospodăriile se face curățenie generală, se mătură curțile, se adâncesc și se curăță șanțurile, se repară gardurile, se curăță gunoiul din șuri, se lipesc și se vâruiesc casele, se spală perdelele și mobilierul, se șterg geamurile, se aerisesc toate hainele, așternuturile și covoarele. Bărbații muncesc la câmp până cel târziu în ziua de joi, când revin în gospodărie și își ajută nevestele la treburile casnice.

În Joia Mare, sunt prăznuite patru lucruri: spălarea picioarelor apostolilor de către Hristos, Cina Domnească la care a fost instituită Taina Împărtășaniei (Euharistia), rugăciunea din grădina Ghetismani și prinderea Domnului de către cei care voiau să-L ucidă.

LUNA APRILIE ÎN ISTORIE

2 aprilie 1939: La București, a apărut primul număr al săptămânalului „România literară”, sub direcția lui Cezar Petrescu;

12 aprilie 1457: În urma bătăliei de la Doljești împotriva domnitorului Petru Aron, Ștefan al III-lea, supranumit și Ștefan cel Mare, a urcat pe tronul de domnitor al Moldovei;

13 aprilie 1859: În ședința Convenției de la Paris, Franța, Rusia, Anglia, Prusia și Sardinia au recunoscut dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza ca domnitor al Moldovei și al Valahiei;

19 aprilie 1849: A avut loc semnarea convenției ruso-turce de la Balta-Liman, care consfințea, pe plan diplomatic internațional, înăbușirea Revoluției de la 1848 din Țările Române;

28 aprilie 1908: La București, a fost înființată Societatea Scriitorilor Români, sub președinția lui Cincinat Pavelescu;

30 aprilie 1848: La Blaj, pe Câmpia Libertății, a avut loc prima adunare politică a românilor din Transilvania.

Concert caritabil de Florii, în parohia Petrești I

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, Parohia Ortodoxă Petrești I, protopopiatul Sebeș, a organizat duminică, 9 aprilie a.c., concertul caritabil de Florii: „Ajutorul meu de la Domnul”. În deschidere, au fost prezentate cazurile sociale pentru care a avut loc acest eveniment inedit. Concertul a fost

susținut de către tinerii interpreți Sebastian Stan, Mihai Cetean și Georgiana Petrescu și a constat în interpretarea unui buchet de pricesne specifice perioadei premergătoare luminatului praznic al Învierii Domnului. Scopul nobil al acestui proiect a fost strângerea de fonduri pentru trei familii aflate la grea încercare: o familie căreia i-a ars casa și două familii cu membri

bolnavi și fără posibilități de tratament.

Prin urmare, în binecuvântata Duminică a Intrării Domnului în Ierusalim, cu o săptămână înainte de praznicul pascal, tinerii artiști talentați, preotul și bunii credincioși din Petrești și-au dat mâna în acest proiect menit să-i sprijine pe acești oameni aflați în dificultate. Cei care au încântat sufletele credincioșilor cu pricesne specifice Postului Mare și Săptămânii Sfințelor Pătămiri se înscriu în seria de mari interpreți ce desfășoară activități *pro bono* în această perioadă de curățire sufletească.

Mulțumim minunaților oameni și artiști Sebastian Stan, Georgiana Petrescu și Mihai Cetean, precum și credincioșilor din Petrești pentru bunătatea și generozitatea care au adus lumina în sufletele greu încercate.

✱ Pr. Marius Slevaș

Concert de pricesne în parohia Cozma, protopopiatul Reghin

Duminică, 9 aprilie a.c., cu prilejul sfintei sărbători a Intrării Mântuitorului în Ierusalim sau a Floriilor, la biserica ortodoxă din localitatea Cozma, a avut loc un memorabil concert de pricesne, care s-a dovedit a fi o împlinire a măreșului praznic împărătesc, o adevărată „liturghie după liturghie”.

Au bucurat sufletele celor prezenți: corul bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Reghin, corul bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul” din Cozma și interpreții Livia Harpa, Ioana Romanți, Ana Nicoară, Roxana Varodi și Larisa Cotoi. Organizatorul acestui concert de pricesne a fost Parohia Ortodoxă Cozma, unde păstorește părintele Ioan-Mircea Gudea. A fost o adevărată sărbătoare a cânte-

cului religios românesc, un moment de împlinire spirituală, de înălțare duhovnicească, dar și de pregătire pentru săptămâna Sfințelor Pătămiri ale Mântuitorului Iisus Hristos, pentru ca apoi toată suflarea creștinească să se bucure deplin în ziua Învierii din morți a Domnului.

Deși mult mai veche, localitatea Cozma apare pentru prima dată într-un act scris în anul 1231, când pământurile satului sunt restituite, de către regele Andrei al II-lea al Ungariei, fiilor comitelui Toma, Sebus și Alexandru. Biserica monument istoric, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”, amplasată pe o terasă a dealului din centrul satului, este construită din piatră de pământ, în formă de co-

rabie, fără cupolă și fără turn, cu contraforți puternici. Documentele arată că biserica este zidită în anul 1524. În șematismul din 1900-1932 se arată că biserica din piatră din Cozma este renovată în anul 1898, dată de care este legată și o tradiție orală din sat, care consemnează, printre altele, că atunci s-ar fi mutat spre interior, cu aproximativ 1,70 m, peretele dinspre miez-noapte, care dă, de fapt, și forma asimetrică, specifică bisericii. Biserica este declarată monument istoric datorită faptului că este singura din piatră din zonă, dar și pentru forma sa asimetrică. La intrarea în curtea bisericii se află un monument ridicat în cinstea celor căzuți în Primul Război Mondial. În localitatea Cozma au slujit de-a lungul timpului mulți preoți vrednici, harnici și devotați misiunii pastorale. Începând cu anul 1990, credincioșii parohiei au început ridicarea unui nou locaș de cult, alături de cel vechi, devenit neîncăpător. Biserica nouă din Cozma, la construcția căreia s-a lucrat 20 de ani, a fost sfințită în anul 2012 de către Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei.

✱ Prof. Florin Bengean

Inaugurarea noului muzeu al icoanei din Cetatea Alba Iuliei

În cadrul *Anului omagial al sfințelor icoane, al iconarilor și al pictorilor bisericești*, la Alba Iulia, a avut loc vineri, 28 aprilie a.c., inaugurarea clădirii complexului muzeal *Museikon*. Evenimentul cultural la care au participat peste 300 de invitați, a debutat cu slujba de binecuvântare oficiată de către Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei. În cuvântul adresat cu acest prilej, Arhipăstorul nostru a subliniat importanța patrimoniului cultural pe care îl păstrează și îl valorifică acest muzeu.

Pentru implicarea activă a partenerilor din acest proiect, Înaltpreasfinția Sa a acordat *Ordinul „Credință și Unire”*, cea mai mare distincție

a Arhiepiscopiei Ortodoxe a Alba Iuliei, domnului Ion Dumitrel, președintele Consiliului Județean Alba, domnului Henrik von Achen, directorul Muzeului Universității din Bergen (Norvegia), domnului Gabriel Rustoiu, directorul Muzeului Național al Unirii din Alba Iulia și domnului Dan Popescu, directorul tehnic al Consiliului Județean Alba. De asemenea, *Diploma Sfinților Ierarhi Bălgrădeni* a fost acordată doamnei Ana Dumitran, muzeograf în cadrul Muzeului Național al Unirii, și doamnei Eli Hausken, expert în cadrul Muzeului Universității din Bergen (Norvegia).

Proiectul „*Museikon*. Un nou muzeu al icoanei revitalizează o clă-

dire monument istoric restaurată în Alba Iulia” face parte prin Programul „Conservarea și revitalizarea patrimoniului cultural și național” și este finanțat prin Mecanismul Financiar SEE 2009-2014. Colecția acestui nou muzeu cuprinde un număr de 5624 de piese, care au fost deja clasate, dintre care un număr de 52 de icoane și 15 cărți au fost restaurate. Printre cele mai importante odoare ale acestui nobil sanctuar se remarcă 2 icoane datate în anul 1539, care sunt cele mai vechi din Transilvania și un fragment din *Tetraevangelul slavo-român al lui Filip Moldoveanul*, tipărit la Sibiu în preajma anului 1552.

✱ Pr. Bogdan Avram

Târnosirea bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din orașul Cugir

În Duminica a doua după Paști, a Sfântului Apostol Toma, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a fost prezent în mijlocul credincioșilor din orașul Cugir, protopopiatul Sebeș. Prezența Ierarhului nostru a fost datorată unui deosebit eveniment din viața parohiei „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”, anume târnosirea bisericii parohiale. Acest nou locaș de închinare poartă hramul ocrotitorului spiritual al parohiei, Sfântul Gheorghe, fiind sfințit chiar în ziua de pomenire a acestuia (23 aprilie).

După slujba de târnosire, Părintele Arhiepiscop Irineu a oficiat Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie și a rostit un deosebit cuvânt de învățătură, spunându-le celor prezenți: „Iubiții mei, sa-

crificiul suprem de pe Golgota și supliciu răstignirii pe cruce L-au condus pe Iisus Hristos spre înviere și spre biruință. Pe această cale îngustă, de două mii de ani, au pășit toți martirii creștinismului, între care, la loc de cinste, se află Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, pe care azi îl pomenim. Sângele martirilor a constituit o sămânță roditoare pentru noi generații de creștini, precum afirmă apologetul Tertulian. De aceea, locașurile de închinare s-au înălțat pe mormintele acestor atleți ai lui Hristos. Iată de ce atunci când sfințim o biserică, așezăm în Masa Sfântului Altar moaște de martiri. Prin aceasta se exprimă adevărul că nu poți fi membru adevărat al Bisericii, adică nu poți fi ucenic al Maestrului răstignit, decât făcân-

du-te părtaș la starea de jertfă a lui Hristos”.

Construcția bisericii a început în anul 1983, primindu-se în acea vreme doar o autorizație pentru construirea unei magazii în cimitirul parohial. Preotul paroh de atunci, Gheorghe Donu, cu o râvnă deosebită, dublată și de un curaj aparte, a construit însă o capelă căreia i-a atașat și un turn. În anul 1987, parohul a extins construcția, iar autoritățile de atunci, dându-și seama de adevăratele lui intenții, i-au trimis un ordin de demolare. Însă, odată cu căderea regimului comunist, capela a continuat să funcționeze pe mai departe și să fie înălțată tot mai mult. Din anul 2003, credincioșii din această parohie sunt păstoriți de către părințele Ioan-Adrian Aldea.

La finalul Sfintei Liturghii, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Irineu i-a acordat părintelui paroh Ioan-Adrian Aldea rangul de *iconom-stavrofor*, iar fostului preot paroh, părintelui Gheorghe Donu, i-a acordat o *Diplomă de vrednicie și Icoana Sfinților Bălgrădeni*. De asemenea, au fost acordate Diplome de aleasă cinstitie tuturor celor care au ajutat la edificarea locașului de rugăciune.

✱ Pr. Ionel Arsu

Tabără de Etnografie și Folclor, la Găbud

În perioada 20 aprilie – 1 mai a.c., cu binecuvântarea Înaltpresfințitului Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a fost organizată, la Schitul „Sfântul Ioan Evanghelistul” din satul Găbud, județul Alba, Tabăra de Etnografie și Folclor, care a avut ca și generic tema: „Folclorul – între tradiție și actualitate”. Această tabără și-a propus, ca pe o perioadă de 10 zile, să reunească mai multe conferințe despre etnografie (cuprinzând așezăminte, artă populară – costume, icoane pe sticlă, obiceiuri și tradiții) și folclor (folclor muzical, coreografie și folclor liric).

Pe data de 21 aprilie, în cuvântul de deschidere, părintele conf. univ. dr. Jan Nicolae a vorbit despre importanța etnografiei și a folclorului în viața societății și a Bisericii. Următoarele două zile au fost dedicate unui invitat special, o somitate când vine vorba de cântul popular românesc și de etnografia poporului român, și anume etnomuzicologul prof. dr. Grigore Leșe. Distinsul dascăl a rostit o conferință cu tema „Folclorul în-

extras o idee extrem de importantă și care definește precis criza actuală a poporului român în contextul conservării și promovării folclorului, a tradiției și a spiritualității românești: „Azi puțini mai cântă din suflet pentru că nu le mai cântă sufletul”.

În următoarele trei zile (24-26 aprilie), au susținut prelegeri următorii invitați: Doina Ișfănoni (istoric de artă și cercetător etnolog în cadrul Muzeului Național al Satului „Dimitrie Gusti” din București), Rusalîn Ișfănoni (muzeograf și cercetător etnolog hunedorean, care activează la Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti” din București) și antropologul Răzvan Roșu (un tulnicar de renume din Munții Apuseni). Toți cei trei invitați au accentuat anumite elemente aparținând vieții satului românesc, dar și modalități prin care pot fi păstrate intacte rădăcinile spațiului rural autohton, atât de atacate de principiile seculare care doresc să relativizeze orice tradiție sau element de etnologie și folclor.

În ziua de 27 aprilie, organizatorii taberei au invitat patru ti-

neri interpreți-cercetători: Anamaria Marti, Paul Ananie, Loredana Călin și Sebastian Stan, iar în ziua următoare, părintele dr. Mihai Andrei Aldea le-a vorbit celor prezenți despre importanța vieții religioase în corelație cu etnografia și folclorul românesc. În următoarele două zile, participanții s-au bucurat de prezența Ansamblului de muzică tradițională românească „Icoane”, coordonat de către prof. univ. dr. Ioan Bocșa și de către lect. univ. dr. Alina Stan. Acest ansamblu a luat ființă în anul 1995 din dorința de a reînvia și promova valorile spirituale tradiționale românești, constituind în acest sens un model la nivel național.

Ultimele două zile au fost dedicate domnului Ionuț Fulea, președintele Uniunii Artiștilor Interpreți de Folclor Muzical din România, și domnului Petre Hurley, producător al Festivalului Intercultural de Tradiții „Drumul lung spre Cimitirul Vesel”. În toate aceste zile ale taberei au mai avut loc următoarele evenimente: vernisaj de icoane pe sticlă (iconograf doamna Teodora Roșca), expoziție de port popular românesc, atelier de confecționat opinci și atelier de semne cusute și joc în sat (coregrafie realizată de Paul Remș).

Considerăm că această Tabără a revitalizat, în mintea și în sufletul celor prezenți, ideea de etnografie și folclor românesc și a evidențiat importanța conservării, a promovării și, de ce nu, a dezvoltării tradițiilor noastre autohtone.

✱ Andrei Motora

✱ Evenimente

Vizită arhierească la Căminul pentru persoane cu handicap din Pianu de Jos

În data de 15 aprilie a.c., în Sfânta și Marea Sâmbătă, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a efectuat o vizită la Locuința protejată pentru persoane cu handicap din localitatea Pianu de Jos, județul Alba.

Acest așezământ social-filantropic, cu hramul „Sfânta Elena”, se află în grija Asociației Filantropia Ortodoxă Alba Iulia, filiala Sebeș, și este coordonat de către părintele Gheorghe Marin. Cu multă grijă și dăruire, aici sunt îngri-

jite permanent zece persoane cu diverse dizabilități.

Arhipăstorul nostru le-a oferit ouă roșii, iconițe și daruri beneficiarilor așezământului și personalului care îi sprijină pe cei suferinzi în momentele grele de încercare trupească. Ierarhul nostru le-a adresat un cald cuvânt părintesc de încurajare și le-a pus la suflet câteva cuvinte despre importanța luminosului praznic al Învierii Mântuitorului Iisus Hristos.

✱ Pr. Nicolae Ignat

Slujbe arhierești de praznicul Învierii Domnului

În noaptea Sfințelor Paști, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, înconjurat de un sobor impresionant de preoți și diaconi. În cadrul slujbei, a fost citită Evanghelia în doisprezece limbi de către Ierarhul nostru și de către părinții slujitori. La final, Părintele Arhiepiscop Irineu i-a miruit și i-a binecuvântat pe toți cei care au fost prezenți la slujbă. De asemenea, credincioșii au primit din partea arhierului lor iconițe și ouă roșii, iar cei mici au primit daruri. După slujba Vecerniei, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu s-a întâlnit cu membrii coralei „Sfânta Treime” a Catedralei arhiepiscopale.

Începând cu ora 12:00, Arhipăstorul nostru a slujit

✱ Pr. Oliviu Botoi

Lansare de carte la biserică „Sfântul Ioan Botezătorul” din Alba Iulia

Marți, 18 aprilie 2017, în a treia zi a praznicului Învierii Domnului, la biserică cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul” din Alba Iulia, cartierul Tolstoi, a avut loc prima întâlnire literară organizată de către Societatea Femeilor Ortodoxe din Arhiepiscopia Ortodoxă a Alba Iuliei.

În cadrul evenimentului, doamna prof. Lucia Conțan a prezentat lucrări de pictură pe care le-a realizat cu elevii pe care îi pregătește. De asemenea, doamna conf. univ. dr. Diana Cămpan a prezentat cartea *Copilării, visări, semna-*

tă de către Lucia Conțan.

Gazda acestui eveniment a fost parohia Alba Iulia Tolstoi, unde păstorește părintele prof. univ. dr. Mihai Himcinschi, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din municipiul nostru. La eveniment au fost prezente membrele Societății și femei creștine din oraș, însoțite de preoții parohi. La final, doamna Maria Bolea, președinta Societății Femeilor Ortodoxe, a mulțumit celor care s-au implicat în organizarea acestei manifestări culturale.

✱ Monica Nicola

» continuare din pag. 1

Pastorală la Învierea Domnului

Primii creștini aveau o credință exprimată prin viziunea lui Dumnezeu pe tronul Său. Ei erau încredințați că Fiul lui Dumnezeu poate să clatine Imperiul Roman și să schimbe fața istoriei. De-a lungul veacurilor, în care n-au lipsit prigoana și suferința, creștinii au înțeles că Mântuitorul înviat determină biruința adevărului și a dreptății în viața noastră, iar, „la a Doua slăvită Arătare, va fi și Se va proclama Dumnezeu și Împărat al întregii zidiri”, precum afirmă Sfântul Maxim Mărturisitorul. Atunci, în fața biruinței Sale finale, „I se va pleca tot genunchiul și toată limba-I va da slavă lui Dumnezeu” (Is. 45, 23).

Iubiți credincioși,

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2017 drept *Anul omagial al sfințelor icoane, al iconarilor și al pictorilor*

bisericești. Cinstirea sau venerarea icoanelor ne apără de idolatrie, astăzi, când bunurile materiale, plăcerea, orgoliul, profitul și tehnologia sunt prioritare în viața omului contemporan, constituind o adevărată „închinare la idoli” (Col. 3, 5). Remediul în fața acestei nelegiuiri este, într-adevăr, icoana sfântă ce prezintă chipul omului în care locuiește harul lui Dumnezeu. Ea ne instruiește fără cuvinte și simpla ei vedere ne îndeamnă „să evităm cele rele și să râvnim virtuțile”, cum zice Sfântul Ioan Damaschin.

Dacă Hristos a înviat din morți și S-a înălțat întru slavă, să ne înălțăm inimile înspre „Împăratul împăraților” (Apoc. 17, 14). La aceasta ne îndeamnă îndeosebi icoana lui *Hristos Pantocrator*, ce tronează pe bolta centrală, descoperind faptul că El vine în Biserică, unde locuiește „până la sfârșitul veacului” (Mt. 28, 20). În ambianța ei sacramentală, Domnul lucrează ca Împărat al veacurilor sau al istoriei, dar și al veșniciei divine care irumpe acum și aici, sfințind și deschizând timpul spre orizontul infinit al eternității. Împăratul dumnezeiesc ne vede în durerea noastră, ca să ne susțină, și în păcatul nostru, ca să ne ierte. Important este să ne detașăm de zeitățile false ale lumii trecătoare, străduindu-ne a fi icoane vii ale Dumnezeului înviat și biruitor.

Al vostru către Hristos-Domnul rugător,

† IRINEU
Arhiepiscop al Alba Iuliei

Patristica

Meliton de Sardes, autorul primei omilii pascale

Meliton al Sardesului este autorul primei omilii creștine care s-a păstrat, scrisă în jurul anului 160 d.Hr., și rostită cu ocazia sărbătoririi Paștilor. Informațiile despre autor sunt puține, se rezumă la câteva pasaje scurte, rezumându-se în opera lui Eusebiu de Cezareea.

Meliton, episcop de Sardes, în Lidia, a fost unul dintre cei mai buni teologi și erudiți apologeti ai secolului al II-lea. Policrat al Efesului îl socotea printre „marile lumini apuse ale Asiei” și e pomenit tot de el cu ocazia discuției asupra serbării Paștilor. Despre el ne mai oferă informații Clement Alexandrinul, Tertulian și Ieronim, care spunea că a fost profet și totdeauna plin de Duhul Sfânt.

A fost un scriitor fecund și variat, lăsând numeroase opere, dar toate pierdute. Lucrările lui, adunate la un loc, ar forma o întreagă enciclopedie a teologiei creștine. Din unele ne-au rămas numai titlul, iar din altele fragmente, păstrate la Eusebiu al Cezareei, la Anastasie Sinaitul, în *Cronica Pascală* și în alte scrieri.

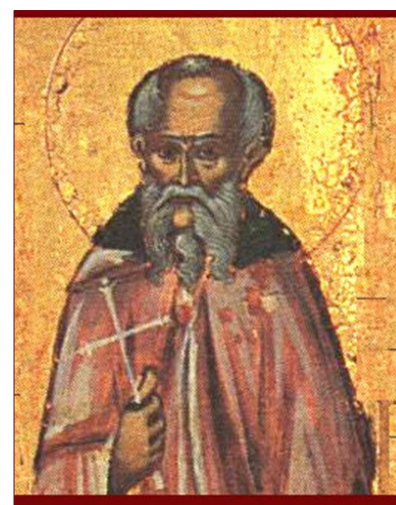
De la Eusebiu al Cezareei ne-a rămas o listă cu cărțile scrise de Meliton. Este vorba despre o apologie adresată lui Marc Aureliu, în care mărturisește că apariția creștinismului deodată cu cea a Imperiului trebuie să fie pentru împărați îndemn spre protejare. De asemenea, arată că motivul întocmirii apologiei a fost declanșarea persecuțiilor pe care le făceau păgânii din Asia Mică creștinilor, sub pretextul unui edict de persecuție al lui

Marc Aureliu. Fragmentul ne face să admirăm agerimea spiritului și dibăcia dialectică și oratorică a lui Meliton.

Alte opere ale sale sunt cele două cărți *Despre Paști*, redactate la Laodiceea. Din fragmentul care s-a păstrat, în care el susține quartodecimanismul, poate fi determinat timpul când a fost scrisă această operă, făcându-se referire la proconsulul de atunci al Asiei, despre care s-a dovedit că a ocupat această funcție pe la anul 166. Alte scrieri ale sale sunt: *Despre felul de a trăi și despre profeți* (în care ia atitudine împotriva montanismului), *Despre Biserică*, *Despre Duminică*, *Despre credința omului*, *Despre creație*, *Despre supunerea simțurilor către credință*, *Despre suflet și trup* sau *Despre unitate*, *Despre Botez*, *Despre Adevăr*, *credință și nașterea lui Hristos*, o carte *Despre profeția Sa*, *Despre ospitalitate*, *Cheia*. *Despre diavol*, *Despre Apocalipsa lui Ioan*, *Despre Dumnezeu corporal*.

Fericitul Ieronim și Eusebiu vorbesc, apoi, de o lucrare intitulată *Eccloge (extrase) din Lege și Profeți despre Mântuitorul nostru și despre credința noastră*, în șase cărți. În această lucrare, Meliton dă dovadă de simțul metodei științifice. El a călătorit în Palestina, pentru a afla, la fața locului, informații despre problemele pe care le trata.

Din fragmentele care ne-au rămas și din toate titlurile pe care le-am amintit, putem constata următoarele: Meliton a fost un om versat în problemele de credință și de morală. A scris mult și a apărut religia creștină. Cartea sa *Despre adevăr*

n-a fost, probabil, decât o scoatere în evidență a creștinismului. Avem de la el o apologie în care se vede îndreptățirea creștinilor de a trăi nevătămați de păgâni și dovedirea realului folos pe care îl aduc creștinii statului roman. Totodată, vorbește despre posibilitatea unor raporturi pașnice dintre Biserică și Stat. Ceea ce mai avem de remarcat este faptul că el este primul care vorbește despre cele două naturi ale Mântuitorului.

Prin capacitatea sa extraordinară de sinteză și originalitatea deosebită, Meliton de Sardes rămâne un autor patristic unic. Singurul regret care rămâne este faptul că restul operelor sale s-a pierdut, dar, de vreme ce deosebita omilie pascală a fost descoperită abia în secolul al XIX-lea, există șanse, deși relativ reduse, ca într-o bună zi și alte scrieri să fie descoperite.

Arhid. prof. univ. dr. Constantin Voicu și Pr. lect. univ. dr. Lucian Dumitru Colda, *Patrologie*, vol. I, p. 228-230.

Maria Deac Poenaru, artist iconar si artizan popular

În această lună se împlinesc doi ani de la trecerea pe tărâmul veșniciei a Mariei Deac Poenaru, pictorița de icoane de la Laz, după ce împlinise venerabila vârstă de 92 de ani, artistă îndrăgită și apreciată de toți cei ce au cunoscut-o ca păstrătoare și transmițătoare a culturii noastre creștine, tradiționale și naționale. A plecat dintre noi după ce a înmulțit talanții cu care Dumnezeu, prin darurile pronoiei Sale divine, a încununat-o, pentru ca, prin trudă, migală, gust și rafinament artistic, să lase în urmă un număr impresionant de icoane care se adaugă patrimoniului lăsat de înaintașii ei.

De câte ori o întâlneam, mereu mi se adresa cu o formulă proprie de adresare: „Părinte dragă”, și începea să-mi istorisească din viața ei trecută. La rândul-mi, „cu străină gură”, încerc să redau crâmpie și frânturi de gând, reținute pe marginea celor relatate.

A văzut lumina zilei la sărbătoarea Bunei Vestiri a anului 1923, în familia Ilie și Rafila Poenaru. Familia Poenaru a dat Lazului 5 generații de pictori iconari și zugrăvi de biserici. După terminarea celor 7 clase primare la școala din localitate, Maria a rămas la casa părintească, unde s-a bucurat, s-a întristat și a respirat aerul credinței alături de părinții dragi și de surorile Aurelia și Galenia. A crescut la cap cu chipuri sfinte pictate de părinții și bunicii săi. Și-a dorit din tinerețe să se retragă la mănăstire, însă un eveniment foarte trist a făcut-o să renunțe (sora cea mai mică, Aurelia, la vârsta de 12 ani, și-a pierdut viața din cauza unei boli a copilăriei). Sora cea mai mare, Galenia, fiind măritată, tot prințul părinților a rămas în răspunderea Mariei. La vârsta de 25 de ani, în 1948, s-a căsătorit cu Ioan Deac, din localitatea Cenade, jud. Alba, cu care nu a avut copii. Soția Maria a deprins de la mama ei meșteșugul țesătoriei și a cusăturilor populare, specifice Lazului, din care câștiga destul de bine. La puțin timp după căsătorie, soțul a fost arestat pe motiv de colaborare cu legionarii, ceea ce era departe de adevăr. Maria a rămas singură cinci ani, timp în care s-a consolat cu munca.

Pentru că pictura pe icoane nu-i mai asigura un venit suficient, Ilie, tatăl ei, a mers în America, în Ohio, unde timp de cinci ani a lucrat într-o turnătorie de fontă. Întors acasă, a muncit vara ca țapinar la plutărit pe

râu, iar iarna picta icoane, cruci de lemn și prapori, până în anul 1952, când, din cauza prigonirilor ateiste din acea vreme, Ilie II a aruncat în foc aproape trei sute de forme sau modele pentru pictarea icoanelor pe sticlă.

După un timp, Maria a început să picteze la cererea oamenilor, deoarece tatăl ei nu mai picta de teama regimului politic. A început să caute prin satele din împrejurimi icoane ale Poenarilor, după care a scos noi tipare (izvoade) și a început să lucreze noaptea, pe ascuns. Când s-a înmulțit cererea pentru icoane și tatăl ei i-a văzut lucrările, a fost mulțumit de realizarea lor și i-a dat binecuvântarea părintească să continue această activitate. Din neamul de iconari al Poenarilor, Maria a fost singura persoană feminină care a pictat icoane pe sticlă, acest meșteșug fiind primordial apanajul bărbaților.

Încet, încet, slăbindu-se prigoana ateistă, în sat, se organizau șezători cu fetele și femeile, unde se țeseau și se coseau ii, cătrînțe, braie, pieptare, cămăși bărbătești, traiste, baticuri, ștergare, fețe de masă, pături și toate cele necesare unei familii, de la botez până la moarte. Așa că, paralel cu îndeletnicirea de iconar, Maria Poenaru a fost și un iscusit meșter popular, aproape toate cusăturile și țesăturile din casă fiind făcute cu mâna ei.

În 1961 a murit Rafila Poenaru, mama ei, după care a suferit în tăcere foarte mult. În anul 2004, soțul său – om de o bunătate și o sensibilitate

aparte – a trecut la cele veșnice. Mulți dintre cei care-i treceau pragul locuinței, devenită muzeu, rămăneau fascinați de frumusețea chipurilor sfinților pictați, de armonia cromatică a veșmintelor, de proporția echilibrată a contururilor reprezentate care te chemau la contemplare și rugăciune. Sutele de icoane zugrăvite de ea au împânzit lumea fie în colecții muzeale, fie particulare. În cartea de onoare a Poenarilor, printre alte impresii așternute, un text anonim stă mărturie: „Multe sunt locurile sfințite, pe pământul nostru românesc, de om cu mâna-i măiastră și mintea-i luminată. Și când ajungi într-un astfel de loc, tu, trecătorule, n-ai decât să iei ceva din răvna cu care au trudit acești oameni pentru a lăsa ceva urmașilor. Aceasta aș dori-o din suflet, stimată doamnă Maria Poenaru: să lăsați toată priceperea dumneavoastră nepoților și tuturor celor care îndrăgesc și vor să lase peste veacuri munca începută de cel care a fost Savu Poenaru sau poate cu mult înainte!”.

În colaborare cu Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Alba Iuliei și Schitul „Sfântul Lazăr”, în 2011, a fost înființat atelierul de icoane pe sticlă „Maria Poenaru, Laz”, icoanele realizate de călugărițele de aici fiind expuse la diverse expoziții. De asemenea, tot în cadrul schitului a fost înființat un muzeu dedicat Școlii de la Laz.

Prin tot ce a creat și întreprins, prin tot ce a lăsat în urmă ca zestre spirituală, unii au numit-o pur și sim-

plu pictorița, alții artistă populară, alții au ridicat-o la rang de „regină” picturii pe sticlă din Laz, iar după evenimentele din 1989, i-a fost înmănată, din partea Academiei Artelor Tradiționale din România, o diplomă de apreciere, iar Ministerul Culturii a declarat-o pe Maria Deac Poenaru, în anul 2011, *Tezaur uman viu*.

Odată cu trecerea ei în panteonul iconarilor Lazului care s-au dus în lumea celor zugrăviți de ei, văzându-i „față către față”, noi rămânem aici mai săraci în pribegia căutării frumosului, a binelui și a adevărului pe cărările peste care s-au scuturat florile de mai. Totuși, tradiția picturii iconografice pe sticlă a fost preluată, cu câțiva ani în urmă, de Florin Poenaru, din Laz, un descendent pe linia de înrudire cu Toma Poenaru, care cu multă migală și talent, realizează, după tradiția înaintașilor, „icoane pe glaje” (sticlă turnată), ce se bucură de aprecierea publicului și a aparatului critic vizat în domeniu.

Am dorit să evoc personalitatea acestei ființe alese în rândul pictorilor iconari, la trecerea celor doi ani de când nu mai este printre noi, întrucât în Patriarhia Română, acest an a fost proclamat *Anul omagial al sfințelor icoane, al iconarilor și al pictorilor bisericești*, iar aici la Laz, o localitate mică, așezată pe Valea Frumoasei, se nasc oameni care, în trecerea lor meteorică prin viață, lasă în urmă o dâră de luminizitate.

Pr. Ilie Haida

Răspunsul Bisericii la întrebările societății

De ce epitaful, după întoarcerea din procesiunea cu el din timpul slujbei Utreniei din Sâmbăta Mare, se pune pe Sfânta Masă și rămâne întins pe ea până la odovania Paștilor? Nu ar fi de preferat să se pună la locul lui, de vreme ce Domnul a înviat?

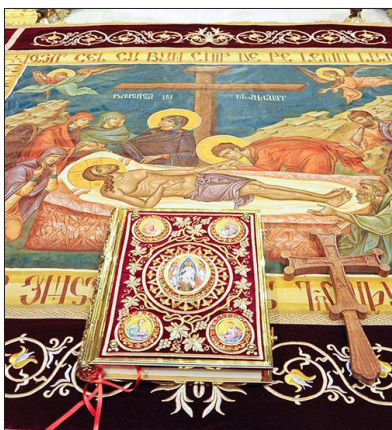
Punerea epitafului pe Sfânta Masă se leagă de sensul simbolic al acestui act, adică faptului că închipuie mormântul lui Hristos. Astfel, după slujba Prohodului de la epitaf și procesiunea cu acesta, care este un anumit mod de reprezentare a funeraliilor Domnului, se face și o reprezentare a îngropării Lui prin punerea epitafului pe Sfânta Masă – mormântul lui Hristos. Însă, pe cât de la sine înțeles este răspunsul la această primă parte a întrebării, pe atât de dificilă este interpretarea gestului la care se referă cealaltă parte, adică de ce epitaful rămâne întins pe Sfânta Masă până la odovania Învierii Domnului?

Trebuie să recurgem puțin la evoluția istorică a epitafului, în perioada dinaintea secolului al XI-II-lea, când preotul nu „intră” purtând epitaful, cum face astăzi, ci Evanghelia într-o parte, sprijinită pe umăr, în Sfântul Aer. Evanghelia, după tâlcuirile simbolice ale Părinților, îl închipuie pe Hristos, iar Sfântul Aer, după aceleași tâlcuiuri, giulgiul lui Iosif și Nicodim, cu care au înfășurat trupul mort al Domnului. Aceste simbolisme au influențat puternic practica liturgică, precum și forma Aerului. În timp ce Aerul, după cum indică numele, era inițial un acoperământ ușor cu care se acopereau darurile din motive cu totul practice, drept pentru care se mai numea și „nor”, „voal” sau „voalul cel mai de sus”, a început să fie împodobit cu reprezentări influențate de simbolisme care erau puse pe seama lui. Adică pe el se înfățișează Hristos mort, „mielul”,

singur sau cu îngeri cu ripide, cu cei patru Evangheliști sau, în fine, și în forma dezvoltată a plănsului de la mormânt, cu Născătoarea de Dumnezeu, cu Ioan, mironosițele sau cu Iosif și Nicodim. Astfel de epitafuri brodate vestite se păstrează din belșug din secolele XIII-XIV și după. Astfel, Aerul s-a transformat în epitaf. Acest tip de aer-epitaf ni-l descrie și Simeon al Tesalonicului.

Modificarea acesta a avut urmări directe în Liturghie, pe de o parte, și în slujba din Vinerea Mare, pe de altă parte. Adică vechiul Aer, simplu și ușor în timpul Vohodului Mare, se pune „în mâna stângă a diaconului” sau, mai exact, „pe umărul stâng al diaconului”, și, în lipsa diaconului, preotul îl pune „pe umărul său”. După schimbarea sa în epitaf, importanța acestui acoperământ a scăzut și mutarea lui de la proscomidiar la jertfelnic din timpul Vohodului Mare se făcea în mod corespunzător importanței sale. Adică la marile slujbe în sobor, după sfintele vase, el era purtat de diacon „pe cap”. În reprezentările Liturghiei îngerești, care există în turla multor biserici din acea epocă, este înfățișată exact solemnitatea Vohodului Mare și, după Daruri, îngerii poartă cu multă evlavie „pe cap” epitaful. Acoperirea vaselor după depunerea lor pe Sfânta Masă se făcea în mod analog cu cel din Vinerea Mare, zicându-se adică troparul „Iosif cel cu bun chip...”, în timp ce „se adunau la un loc toți arhierii, preoții și diaconii”.

De altfel, la slujba coborării de pe cruce și a plângerii de la mormânt (a Prohodului), noua formă a Aerului cu reprezentarea lui Hristos mort a primit o poziție centrală. În timp ce înainte era pur și simplu tipul giulgiului, în care înveleau Evanghelia, acum acesta devine deja trupul lui Hristos cel îngropat. Evanghelia s-a păstrat și se pune la închinare împreună cu epitaful la stihoavna Vinerii celei Mari și se poartă în procesiune la Utrenia

din Sâmbăta Mare, însă centrul de greutate a căzut pe epitaf. Acesta se și „îngroapă”, după cum am văzut la început, depunându-se în mormântul lui Hristos, pe Sfânta Masă, după procesiunea-înmormântare de la Utrenia din Sâmbăta Mare.

În acest punct se găsește și răspunsul la întrebare, deoarece epitaful rămâne pe Sfânta Masă pe toată perioada pascală. În timpul Liturghiilor pascale din această perioadă nu ar fi în conformitate cu întreaga cromatică a Învierii purtarea aerului-epitaf în timpul Vohodului Mare. De aceea a și rămas și, din tradiție, și rămâne până astăzi, întins pe Sfânta Masă până la odovania Sfințelor Paști, chiar și după separarea aerului de epitaf. Slujirea Sfintei Liturghii pe epitaf, atunci când acesta este lucrat după modelele rusești, cu reprezentările foarte ieșite în relief, prezintă anumite dificultăți tehnice. De aceea, în anumite biserici, el se mută pe o altă Sfântă Masă, dacă există, iar pe jertfelnicul central este întins fie un epitaf simplu cu trupul lui Hristos desenat, fie un antimis, care are înfățișată îngroparea Lui.

Aceasta este proveniența istorică și sensul acestui obicei. Nu mai contează, în mod sigur, motivele practice care au provocat nașterea lui, deoarece epitaful-aer nu mai este purtat în procesiune în timpul Vohodului Mare.

Ioannis Foundoulis, *Dialoguri liturgice*, Editura Bizantină, București, 2008.

Poesis - Poesis - Poesis

E sărbătoare de Octavian Goga

*E sărbătoare pe câmpie,
și-n suflete e sărbătoare,
Învie firele de iarbă
sub ploaia razelor de soare.*

*Sunt Paștile cele frumoase,
și-n fire zvonul lor străbate,
Clopotnița-și indoiaie trudnic
încheieturile uscate.*

*Arama strigă când se zbate
măiastra clopotului limbă,
Eu simt strigarea ei aprinsă,
și-n vorbe sufletul o schimbă:*

*Voi toți cari suferiți și plângeți
sub larga-ntindere albastră
Veniți, veniți, căci va să vie
curând împărăția voastră!*

*Veniți voi, obidiții lumii,
cu buzele înfrigurate,
Voi, chinuiții de arsura
unei tăceri îndelungate;*

*Voi, osteniți fără nădejde,
voi, slujitorii fără plată,
Voi, căror vremea v-a dat veșnic
numai porunca blestemată;*

*Voi, ce muncirăți pentru alții,
trudind cu mâinile-amândouă,
Veniți, căci zvonul meu acuma
vestește învierea, vouă!*

*Voi, cei cu fruntea de sudoare,
cu genele de lacrimi ude,
Eu cerului vă strig durerea,
și Dumnezeu din cer aude!*

*Aduc lumina care sparge
și sfarmă capiști de păcate,
Zăvoarele mucigăite
din temnițe întunecate!*

*Eu celor orbi dezleg azi taina
înfricoșată de-a vedea,
Și prăznuiesc, că-n al lor suflet
învie învierea mea!*

*Ascultă mintea mea supusă,
genunchii mei se pleacă-ncet
Și-aduc prinosul închinării
celui de neam din Nazaret.*

Cea mai mare bogăție
de Rafila Moldovan
Idicel Sat

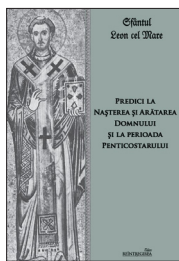
*Mi-ai dat, Doamne-n astă lume
Să am și eu avuție,
Mi-ai dat ochi să văd lumina,
Stele ce lucesc pe cer
De culoare aurie.*

*Să mă bucur de covorul
Florilor de pe câmpie,
Minte să pot înțelege
Cum să nu pot înțelege
Că astea-s pe astă lume,
Cea mai mare bogăție.*

*Am văzut destui schilozi,
Ce-n picioare nu pot merge,
Eu ce am două picioare
Cum să nu pot înțelege?
C-am călătorit prin lume
În degete și-n călcăie,
Bucurându-mă că am
Cea mai mare bogăție.*

*Mi-ai dat mâinile amândouă
Să lucre-n gospodărie,
Viața pe care mi-ai dat-o
S-o petrec în hărnicie.
Ce am petrecut trăind
Să pot crea, să pot scrie,
Câte-am petrecut aici
Să pun totu-n poezie,
Glas să cânt în catedrale
Doamne, Doamne, Slavă Ție!*

Cartea lunii

Predici la Nașterea și Arătarea Domnului și la perioada Penticostarului

Autor: Sfântul Leon cel Mare

Editura: Reîntregirea

Nr. pagini: 228

Anul: 2016

» continuare din pag. 2

Credințe și datini populare în Săptămâna Mare și în Săptămâna Luminată

Tradiția spune că nu este bine să dormi în Joia Mare, căci cine doarme în această zi va rămâne leneș un an întreg. Dacă doarme o femeie, va veni *Joimărița*, care o va face incapabilă de lucru tot anul. Se mai spune că morții vin în fiecare an în această zi la vechile lor locuințe, unde stau până în sâmbăta dinainte de Rusalii.

În Joia Mare se fac focuri în curtea casei, pentru ca morții să se poată încălzi. Focul din ziua aceasta se face aprinzând pentru fiecare

mort câte o grămăjoară, pentru a fi și ei luminați pe lumea cealaltă, iar în unele locuri se duc la biserică băuturi și mâncăruri, care se sfințesc și se dau de pomană pentru sufletele morților. De asemenea, în alte părți se împart colivă și colaci.

În această zi se înroșesc ouăle, afirmându-se că ouăle înroșite și fierte în aceasta zi nu se vor strica pe tot parcursul anului și, chiar mai mult, nu se vor strica niciodată. O altă tradiție specifică acestei zile este nunta sau măritarea urzicilor, ceea ce înseamnă

înflorirea și, implicit, încetarea acestora de a mai fi bune de mâncat.

În unele sate din județul Alba este obiceiul ca în Vinerea Mare să se meargă la cimitir și să se aprindă „câte un pai de lumânare” la mormântul celor plecați din această lume, ne spune Avram Cristea în *Obiceiuri și datini din județul Alba*. Mai mult, este un prilej de întâlnire și cu cei plecați pe alte meleaguri, de amintire a celor răposați sau de rememorare a unor întâmplări trecute. Seara la biserică, în jurul mormântului Domnului, se cântă Prohodul. Gheorghe Pavelescu notează că pe Valea Sebeșului fiecare om merge la biserică cu un ou, pe care îl păstrează până la Rusalii.

Sărbătoarea Învierii Domnului se prelungea în toate zilele din Săptămâna Luminată, care erau ținute mai ales de către femei. Marele praznic al Învierii Mântuitorului a fost și a rămas cel mai important în lumea satului românesc.

De asemenea, și săptămâna care urmează luminatului praznic al Învierii Domnului este plină de

semnificații aparte. Ca dovadă că în Săptămâna Luminată raiul este deschis, în ziua de Înviere se scoate ușa din mijloc a altarului și se pune deoparte, unde stă apoi toată Săptămâna Paștilor sau Săptămâna Luminată. Există credința că cine moare în acest interval de timp merge de-a dreptul în rai, pentru că lumina raiului strălucește fiecăruia care moare în această săptămână și pentru că în timpul acesta ușile raiului sunt deschise, iar cele ale iadului închise.

Cel care se naște în această zi, și mai cu seamă când trage clopotul întâia oară la biserică, este un om norocos pentru toată viața. Conform „Revistei superstițiilor”, în această săptămână nu se fac nunți, iar zilele ei se petrec astfel: în Lunea Sfințelor Paști există obiceiul udatului și al umblatului cu pasca pentru vestirea Învierii, la neamuri, la părinți, în general la familia largită. În a treia zi de Paști, femeile „slobozesc” Păresimile, adică citirea pomelnicului în timpul postului, și fac pomeni pentru vii și morți. Miercură după Paști, bărbații pot

lucra la câmp, în timp ce femeile țin această zi pentru a nu se îmbolnăvi de picioare. Acum e ziua când se ține „nunta șoarecilor”, fiindcă cine nu ține ziua aceasta, șoarecii îi vor mânca grânele și îi vor roade hainele. Ziua de joi este numită *Joia verde*, *Joia rea* sau *Joile domnești*, zi ținută de femei pentru ocrotirea de grindină a holdelor, împotriva secetelor și a bolilor. După Vinerea Luminată, dedicată Izvorului Tămăduirii și, în special, sfințirii aghiasmei mici, la care participă comunitatea întreagă, când se dă dezlegare la ploi, conform tradiției populare, urmează Duminica Sfântului Apostol Toma sau Paștile Mici, Drustele, cum mai este numită, fiind o sărbătoare consacrată morților. În această zi se fac pomeni pentru cei înecați.

Fără a fi spectaculoase, tradițiile de Paști sunt potrivite duhului sărbătorii, oferind o atmosferă de solemnitate și de bucurie, de pace și de liniște sufletească.

Petruța Pop

Glăsu Evangheliei

Luna mai a anului liturgic curent se derulează încă sub incidența miracolului *Învierii* și se încheie, în firescul paradigmei, cu un alt act de majestate divină, *Înălțarea Domnului* (și, implicit, cu deschiderea pentru omenire a timpului *făgăduinței*).

Chiar dacă, indiscutabil, omenirea se va confrunta tot mai violent cu multe din exhibițiile, din frustrările, din ambițiile malade, cu ignoranța religioasă-morală și, nu în ultimul rând, cu prejudecățile moderne, de tip substituit (substituirea, împlinită în mintea multora, adică a suveranului Dumnezeu cu omul uzurpator și impostor, nedemn și insolemn, antiteologic, antiteologic, iabraș și pătimas). Asta, pentru că omul acceptă tot mai reticent și mai circumspect „bucuriile creatoare ale sufletului”, principiile suave ale neprihanei și preferă *cultul și cultura* trupului, lăbărțarea concupiscentei, mirajul materialismului, eticismele de conjunctură, pseudospiritualul „steril, urât, indefinit și deznădăjduitor”. Asta, pentru că noi, cei îndreptățiți și chemați, dar și obligați să conștientizăm omul și de faptul că, în calitate de fiu al Bisericii, este responsabil de felul în care se *reflectă* în lume imaginea divină, atingând măcar *forma și starea* umană a lui Hristos, oscilăm, simulăm, deviem, deloc din întâmplare, de la rezonabil și pardonabil; de la înțelegerea destinului „ca zbor de stea și veșnică minune”. Mai mult, avem prea multă „liniște”, fără a mai vorbi de tot felul de preocupări și aspirații care nu au

nimic comun cu *prototipul* slujitorului, în speță de a fi tuturor toate, și nu prea împlinim nici parțial „transfigurarea omului și a lumii”.

Duminica a 4-a după Paști (a slăbănogului de la Vitezda); Ev. Ioan 5, 1-15;

Duminica a 5-a după Paști (a Samaritanenilor); Ev. Ioan 5, 5-42;

Duminica a 6-a după Paști (a orbului din naștere); Ev. Ioan 9, 1-38;

Credem că, până în clipa sosirii lui Iisus la scaldătoarea Vitezda (zisă, dar, a milostivirii), prin acele locuri, solidaritatea umană nu mai prea opera decât „accidental” (bineînțeles, cazul Vitezda este unul particular, dar lucrurile pot fi, fără tăgadă, extrapolate; dacă vreți, la prevalența indolenței, a insensibilității, la o deprecie și perversitate catastrofică a conștiinței, la *constituirea* unei civilizații care crede că are doar drepturi, facilități și *accese* necondiționate și nelimitate). Câtă similitudine, dar, cu *civilizația* zilelor noastre, cu atât mai mult, cu cât și noi, cei de azi, ne simțim lezați, dacă cineva care nu este de condiție măcar egală cu noi ne cere ajutorul. Pentru că și noi, cei de azi, știm să *perorăm* atât de frumos și de mult pe varii teme de conotație religioasă-morală, dar atunci când este vorba să facem ceva efectiv și concret, *plasarea* responsabilității este prima măsură luată. Pentru că, nu-i așa, este inadmisibil ca eu, „om al tonului vital superior, eu, cel îndreptățit la o demnitate existențială sporită, eu, care am dreptul la o fericire din care să nu lipsească varianța cerului”, să mă pot opri și pentru

durata unei clipe, cu atât mai mult, să *ascult* glasul suferinței omului de rând; pentru că, nu-i așa, cum pot eu, *levit* al lumii moderne, eu, care nu am nevoie de grațiile divine, câtă vreme alte grații mă copleșesc, să-mi *asum* aspririle, frustrările, neajunsurile, privațiunile și suferințele vieții oamenilor de rând? Pentru că, nu-i așa, rostul meu este acela de a-mi pune cât mai multe accolade în dreptul fericirii lumești și de a-i convinge pe *ceilalți*, că fericirea la care-și îngăduie doar să viseze este, pentru ei, *din altă lume*. Câtă vreme, vorba poetului, pentru tine, omule slujitor, „și îngerii au fost chemați de pază / să nu te atingă răul lumii”; tocmai, pentru ca tu să poți *survola* „aerul timpului”, să te avânți cu mintea în cele înălțuri, adastând lângă adevărul întotdeauna veșnic, și să pogori în lume mereu curățenia de primăvară a sufletului, „litanie durerii disperate / și speranța care te înalță / în iubirea și suplețea și frumusețea cuvântului / și în epifania ochilor de lumină”.

Mâncarea lui Iisus este să facă voia Celui Care l-a trimis în lume să propovăduiască și să o mântuiască; iar *apa* pe care El ne-o dă, spre a nu mai înseta niciodată, este *cuvântul* lui Dumnezeu. A face, dar, voia lui Dumnezeu, a ne însuși cuvintele Lui, iată, este cheia succesului oricărui propovăduitor autentic (din respect față de Cel *răstignit și înviat*, din considerație față de adevărații slujitori ai cuvântului, în demersul nostru, nu vom face nicio trimitere la ipocrizia și inadvertența morală, de conținut, și mesajul, cel puțin straniu și pro-

fund invizibil și insesizabil, al atâtor propovăduitori). Voia lui Dumnezeu și lucrarea Lui rezidă exclusiv în *recuperarea* naturii umane post-adamice, în *transfigurarea* lumii și a omului; în acest lucru ne ajută, determinant și fără teama și posibilitatea de a greși, *cuvântul lui Dumnezeu*. Iar voia lui Dumnezeu, însușirea și propovăduirea cuvântului Lui trebuie să le împlinim cu o *poftă*, *bucurie* și *ardere* neîncetate și necondiționate și fără sincop și fără alte motivații decât cele metafizice; și fără alte stimulente decât acela al dorinței de a iubi și a face binele și a redeschide omului calea spre *adevăr* și *veșnicie*. Pentru că, atunci când suntem în bucurie, sufletul și mintea noastră, întreaga noastră ființă va da tot ce are mai bun, va da totul; și întrucât puterea și mila lui Dumnezeu *sufală* peste lume speranța mântuirii, și cum această suflare este receptată și împărtășită și prin mijlocirea slujitorilor vrednici, să ne străduim ca, în relație cu Dumnezeu, să nu fim *netrebnici*, iar în raport cu lumea să nu fim *nevrednici*.

Două mari păcate apăsau sufletele fariseilor din evanghelia duminicală: invidia și formalismul. Pentru că ei au preferat *litera legii* (care l-ar fi lăsat pe orb netălmăduit și mort sufletește), *duhului legii* (care, iată, i-a redat vederea fizică și i-a mântuit sufletul). În fapt, invidia și formalismul întruchipate în duplicitate, în prefăcătorie, în deturnare, în lucru făcut de mântuială, în superficialitate, în iresponsabilitate, în ură și șantaj, în sabotaj și mistificare, în contrafacere, sunt tot atâtea pie-

tre care atârnă și trag greu în disputa omului cu propriul sine, cu propria vanitate, cu propria suficiență *versus* orizontul și preafrumosul *umilinței*, ca stare de isihie și extaz.

Trist și dramatic este și faptul că, asemenea fariseilor de odinioară, și noi, cei de azi, respingem cu brutalitate varianta *dubului legii* (refuzăm adică să căutăm calea prin care să ne putem ajuta și înțelege, în cheia slujirii și smereniei și iubirii distincte, semenii); ba, mai mult, subscriem, ne înrolăm – din rațiuni „care converg în centrarea de sine; adică eu sunt musai superior celorlalți, cu o misiune foarte clară: afirmarea și întărirea de sine (disimulată într-o conștiință cel puțin susceptibilă, mai presus de a celorlalți)” – *sectei* „apostolilor” neliști, stresului, suspiciunii, nesiguranței, fricii, psihozei, induse, a spectrului venirii unui dumnezeu rău și răzbunător, mai pornit să ne zdrobească și în carcereze, pentru totdeauna, în cele tenebre, dacă nu uităm „de toți și de toate / și să ne bem doar / din cuvântul gurilor răului / porția de cer, de fericire și libertate / să ne bem mințile / ca să ne facă ei semn cu *prezicătorul* / încotro să mergem / către lumea pe care doar ei o cunosc / a durerii de a fi / a puterii de a ști” (poate se risipește *vâlva* întunericii minții și coboară *duhul* clarului de gând, a umilinței de sine la rând, a rușinii de lume, a venirii în fire și temerii de Dumnezeu, și pe la Moșuni, la Mîhoiești, la Cib, dar nu numai).

✧ Pr. Iosif Zoica

Părintele Gheorghe Oltean, chip al râvnii pastoral-misionare

Scriitorul francez Alphonse de Lamartine îl numește pe preot „om care este al tuturor; chemat ca martor, ca sfătuitor ori ca reprezentat în toate actele cele mai solemne ale vieții; un om care prin starea lui este mângâietorul tuturor nenorocirilor sufletelor și ale trupurilor, care, nefiind de nicio treaptă socială, ține, deopotrivă, de toate clasele”. De asemenea, Mitropolitul Antonie Plămădeală îl consideră pe preot drept „interpret calificat, tălmăcitor acreditat, mijlocitor, trimis, un altfel de om, un altcineva decât ceilalți creștini, cineva cu rost între Dumnezeu și oameni”. Acest portret magistral, zugrăvit în imagini așa de vii și conturat într-o formă atât de măiastră și de expresivă, ne ilustrează în modul cel mai grăitor și mai convingător posibil atât chipul ideal al preotului, cât și dimensiunea, greutatea și importanța preoției creștine,

ne, înălțimea și bogăția ei de înțeles, de conținut și de îndatoriri.

Părintele Gheorghe Oltean a venit pe lume la 30 iulie 1944, în satul Bărboși, din comuna Zau de Câmpie, județul Mureș, din părinții Gheorghe și Maria, fiind cel de-al șaptelea copil din cei nouă ai binecuvântatei familii. A urmat școala primară din satul natal, apoi gimnaziul în centrul comunei, la Zau de Câmpie, pentru ca mai apoi să-și îndrepte pașii spre Seminarul Teologic din Cluj-Napoca, între anii 1958-1964. Studiile teologice au fost întrerupte la Institutul Teologic Ortodox Român de grad universitar din Sibiu, în perioada anilor 1967-1971.

În primăvara timpurie a anului 1966, s-a căsătorit cu tânăra învățătoare Ana Moldovan, iar Dumnezeu i-a binecuvântat cu patru copii: doi băieți, în prezent ingineri, și două fete, economiste. La praznicul Sfinților Împărați Constantin și mama sa Elena, la 21 mai 1966, a fost hirotonit preot pe seama parohiei Deag, protopopiatul Luduș. În perioada pastorației din această parohie, de numai doi ani, a restaurat în întregime, cu sprijinul Direcției Monumentelor Istorice și cu un grup meșteri din Maramureș, biserica de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”, monument istoric, construită în 1692.

Între anii 1968-1976, a revenit în satul natal Bărboși, însă ca păstor al sufletelor consătenilor săi. Fire energetică și muncitoare, neobosit, mistuit de „râvna casei” lui Dumnezeu, a reparat și pictat biserica parohială,

care datează din anul 1820, având în patrimoniu un clopot din 1632. La 1 martie 1976, s-a transferat la parohia Zau de Câmpie. Neobosit lucrător, atât în ogorul sufletelor credincioșilor încredințați spre păstorie, cât și în administrația bisericii, părintele Gheorghe Oltean a construit casa parohială din localitate, s-a preocupat de întreținerea celor două lăcașuri de cult existente la acea vreme, prin ample lucrări de reparații interior-exterior, ajutat de credincioșii săi.

În anul 2011 s-a pensionat, fiind îmbisericit pe seama parohiei Zau de Câmpie, unde, împreună cu părintele paroh Ioan Florea, oferă un model de slujire care asigură, dincolo de vremuri, exemplaritatea trăirii creștine, în care trecutul și prezentul conviețuiesc într-o constantă a respectului și dragostei dintre slujii și slujitorii.

Cunoscând râvna duhovnicească și zelul pastoral-misionar ale întregii activități a preacucernicului părinte Gheorghe Oltean, în anul 2013, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, i-a conferit rangul de *iconom-stavrofor*, cu dreptul de a purta cruce și brâu roșu.

Pentru cele peste cinci decenii de slujire neobosită a Bisericii, ne rugăm Preamilostivului Dumnezeu să îi dăruiască vrednicului părinte Gheorghe Oltean sănătate, pentru a înălța mereu rugăciuni, a mângâia și a binecuvânta, spre slava Bisericii și a Preasfințit Treimi.

✧ Pr. Petrișor Muntean

In memoriam: Părintele Ioan Mariș 1950-2017

Părintele Ioan Mariș a văzut lumina zilei la data de 10 septembrie 1950, în localitatea Comori, comuna Gurghiu, județul Mureș, din părinții Vasile și Elisabeta. A fost al doilea copil al familiei din cei 4 băieți și, încă din fragedă pruncie, avea deprinderi duhovnicești.

A urmat școala primară în satul natal, după care a frecventat cursurile Seminarului Teologic din Cluj-Napoca (1965-1970). Dragostea față de Dumnezeu a dospit în adâncul inimii viitorului slujitor al lui Hristos, care și-a continuat studiile prin frecventarea cu sârg a cursurilor Institutului Teologic de grad universitar din Sibiu (1972-1975) și București (1975-1976), răspunzând, prin aceasta, la chemarea tainică a lui Hristos de a deveni „pescar de oameni”. Titlul de licențiat în teologie ortodoxă l-a obținut în anul 1977. În anul 1972, s-a căsătorit cu tânăra Maria, iar Dumnezeu le-a binecuvântat familia cu două fiice: Ioana și Laura.

În luna decembrie a anului 1972, a fost hirotonit preot pe seama parohiei Orșova, unde a slujit vreme de 7 ani, umblând „cu vrednicie, potrivit chemării” (Efes. 4, 1), făcându-se credincioșilor „pildă în cuvânt, în purtare, în iubire, în duh, în credință și curăție” (I Tim. 4, 12). În anul 1979 s-a transferat la parohia Ibănești Pădure, iar în cei aproape 38 de ani de slujire bisericească a coordonat numeroase lucrări administrative. Pentru truda depusă în slujba lui Dumnezeu și a oamenilor, la data de 10 octombrie 2010, cu ocazia resfințirii bisericii, a primit distincția de *iconom-stavrofor*.

Începând cu data de 1 noiembrie 2016, părintele Ioan Mariș s-a pensionat, lăsându-ne „o pildă de activitate pastoral-misionară, caracterizată prin dăruire de sine și conștiință puternică a responsabilității încredințate prin Taina Hirotoniei într-un preot”, după cum sublinia Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în mesajul trimis pentru slujba de înmormântare.

Din păcate, o boală nemiloasă i-a văgăuit puterile fizice, iar în dimineața zilei de 20 martie 2017 s-a mutat la Domnul, spre veșnică odihnă. La slujba de prohodire a părintelui a participat Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, dar și de o multime impresionantă de credincioși, veniți să-și ia rămas bun de la păstorul lor.

Veșnica lui pomenire din neam în neam!

✧ Pr. Florin Franc

În fața stresului nu suntem egali

Asociem ideea de stres unor percepții pe care le punem în relație cu o tensiune, o presiune care vine din interiorul sau din exteriorul nostru și care generează organismului nostru reacții anormale, neplăcute. În fond, stresul este o consecință a efortului nostru de a ne adapta unei situații noi. Deși am dori să ne debarasăm de stres și am dori ca acesta să nu facă parte din viața noastră, experiența ne determină să înțelegem că nu putem trăi fără stres (iar în anumite contexte poate fi chiar benefic), că el reprezintă o constantă a existenței oricărei persoane și că ne putem confrunta cu el nu numai la serviciu sau la școală, ci chiar și acasă ori într-o vacanță pe care ne-o imaginăm a fi prin excelență relaxantă și distractivă. Dar chiar și atunci se pot ivi situații noi și chiar situații cu care considerăm că suntem obișnuiți, dar care necesită rezolvări inedite.

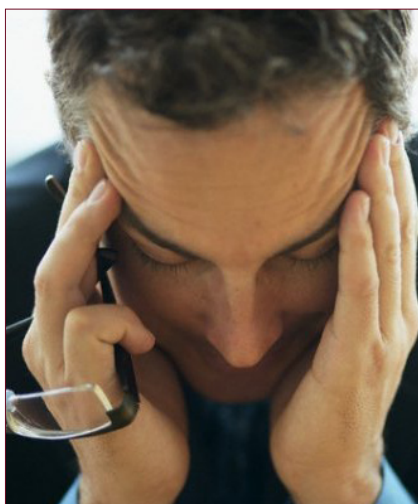
În fața unei provocări, în noi se declanșează o reacție în lanț menită să detecteze energii, puteri, dar și informații, să le canalizeze, să le dea sens, așa încât să putem lupta cu acea provocare sau, după caz, să ne ferim de primejdii pe care le implică; fiindcă, pentru păstrarea integrității noastre, și lupta și fuga pot fi la fel de eficiente. Este evident însă că, de la situație la situație și de la persoană la persoană, dozajul acestora este diferit și reprezintă o constantă a stilului de viață al fiecăruia. Stil de viață care, pe de-o parte, se conturează ca atare spre maturitate, dar care, pe de altă parte, în funcție de stimuli, poate suferi modificări la orice vârstă.

Ca persoane ce dorim să fim cât mai informate, mai active, mai implicate în viața profesională, socială și, nu în cele din urmă, în viața familială, este bine să avem în vedere că societatea contemporană în care dorim să fim cât mai bine integrați presupune un stres specific, pe care nu întotdeauna suntem suficient de pregătiți a-l aborda, care necesită un mai mare efort

fizic și, mai ales, mental. Este vorba de acel stres în fața căruia riscăm să avem reacții inadecvate. Nu este foarte dificil să ne dăm seama că, în urmă cu un secol sau două, omenirea în ansamblu – deși mai lipsită de apărare în fața unor războaie sau cataclisme! – avea de înfruntat surse de stres pe care înclinăm a le considera moderate sau minore din perspectiva actuală.

Avem tendința de a considera că multiple situații de stres ori contexte de stres prelungit la care suntem supuși ar avea drept consecință numai și numai uzura, epuizarea sau starea de boală. Dar și aici contează care anume sunt sursele stresului și cât de pregătiți biologic și mental (inclusiv „învățați”) suntem pentru a le face față. Căci iată că unele persoane pot fi realmente doborâte de astfel de situații, pe când altele le pot depăși, fiind mai experimentate, mai călute. Însă, pentru a ne proteja cât mai bine, și într-o circumstanță și în alta, e recomandat să procedăm astfel încât să prevenim acumularea de stres, să acordăm trupului și minții perioade de odihnă.

Așadar, stresul este un răspuns de adaptare, o reacție fizică și psihică, ce implică modificări reale în funcționarea organismului. Abordând stresul ca un conținut, ca o sumă de informații în mișcare, ce propagă efecte, e lesne de observat că putem vorbi despre câte un stres specific fiecărei persoane în parte. Iar diferențele pe care le sesizăm sunt decise de personalitate, de comportament și de stilul de viață. Un exemplu la îndemână poate fi acesta: să ne imaginăm că ar urma să fie parcurs un traseu montan, ce se abate pe marginea unei prăpastii. Subiectul A, un temerar, îl va parcurge cu emoția specifică încercării menite să-i pună în valoare curajul și va trece pe buza prăpastiei tonifiat de adrenalină. Subiectul B va anticipa dificultatea încercării, se va asigura că poate pași cât mai departe de marginea hăului, finalizând traseul

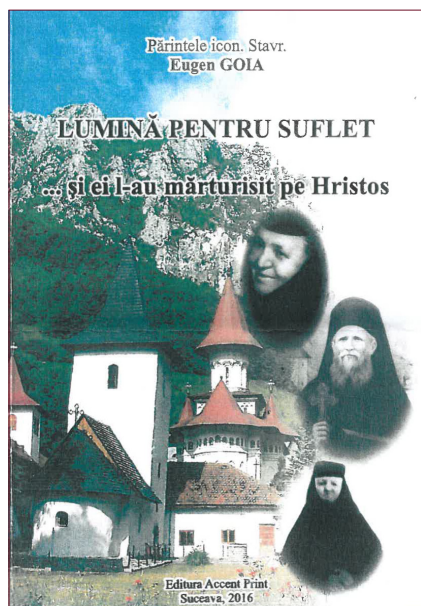

cu satisfacția că nu i s-a întâmplat nimic. Subiectul C se va îngrozi din start de ce i s-ar întâmpla dacă, din neatenție, ar aluneca ori s-ar împiedica tocmai în preajma prăpastiei și, ca urmare, va decide să refuze parcurgerea acestui traseu, finalmente trăind reconfortat că a luat o hotărâre din perspectiva sa înțeleaptă.

Mai trebuie să avem în vedere și că în relație cu stresul intră agresivitatea, nerăbdarea, furia, teama, suferința. Pe de altă parte, o alimentație nesatisfăcătoare poate diminua sau, dimpotrivă, poate crește (mai ales pentru o scurtă durată) capacitatea organismului de a controla reacția declanșată de stres. În ce privește consumul de alcool sau de droguri sau fumatul, cunoaștem că acestea măresc tensiunea fizică și psihică asociate stresului. Nu ne putem refuza stresul, nu putem să ne ascundem la nesfârșit din calea lui, deși unii așa ar dori să procedeze, iar alții îl savurează. Stresul nu ne provoacă pe fiecare în mod similar și nu suntem egali în fața acestuia. Și e bine să reținem că stresul devine realmente dăunător sănătății noastre când nu mai suntem în stare să avem control asupra răspunsurilor pe care el le declanșează în corpul și în mintea noastră.

 Psih. Gabriela Clement

Un distins cronicar al moșilor

Recent, am lecturat, cu pasiune deosebită, o nouă realizare editorială istorico-literară, intitulată *Lumină pentru suflet*, a părintelui iconom-stavrofor Eugen Goia. Cu acest minunat prilej, am apreciat, din nou, râvna cu care acesta, la o vârstă onorabilă, dă dovadă de o știință și o hărnicie în prezentarea și redescoperirea unor ilustre personalități transilvane. Domnia sa dorește să completeze în chipul cel mai fidel și plăcut, pentru orice cititor, cunoștin-

țele despre luptele pentru „neatârnaire” a leagănelui sfânt și românesc al Munților Apuseni și al Țării Moșilor. Personal, apreciez că peisajul și istoria Țării Moșilor trebuie cunoscute de către tot românul ce-și iubește, cu adevărat, patria, pentru că trecutul istoric al neamului românesc trebuie să influențeze starea de spirit a românului „de la vâdică până la opincă”.

Părintele Eugen Goia s-a străduțit, a adunat documente și informații, a însuflețit credința și istoria locului și, în final, a realizat o nouă carte plină de învățăminte pilduitoare care se doarește a fi un îndreptar educativ pentru tot moșul, cu deosebire pentru tinerii în formare pentru a-și cunoaște trecutul plin de glorie. Din fericire, o face ca un adevărat „cronicar al moșilor”. Aici doresc să subliniez faptul că reputatul istoric Nicolae Iorga menționa în inflăcăratele sale discursuri despre români și România că „este vai de cei ce nu-și cunosc și nu-și respectă trecutul!”. Aici întregesc această subliniere prin câteva versuri ale părintelui dr. Ioan Lupuș în poezia *Testament*: „Varsă roua milei, Stăpâne ceresc, / Îmbracă-n lumină neamul românesc, / Dă-ne nouă-n inimi o credință tare, / Păcatele noastre scaldă-le-n iertare”. Cuvintele distinsului istoric Ioan Lu-

paș, cu siguranță, l-au înflăcărat și pe părintele Eugen Goia. Acesta a făcut tot ceea ce se putea face omenește pentru ca istoria locului să nu se piardă, pentru ca valorile intelectuale ale moșilor să nu fie date uitării, ci ele să rămână veșnice spre mândria întregului neam românesc!

Râvna și priceperea au reprezentat, pentru bunul părinte, o sursă de energie inepuizabilă în activitatea de propovăduire a dreptei credințe și a istoriei zbuciumate a moșilor, precum și prezentarea Apusenilor ca o cetate inexpugnabilă, în calea celor ce-au dorit să-i cucerească și să le schimbe destinul. Se cuvine ca acestui volum, *Lumină pentru suflet*, să-i fie recunoscută valoarea istorică și de credință, valoare inserată în cele 250 de pagini, prin condeiul plin de har și sensibilitate a părintelui Eugen Goia. Apreciem că lecturarea acestui volum trebuie să se facă cu luare aminte, pentru că el vizează ridicarea nivelului de credință și de cultură al cititorului, iar părintelui Goia îi adresez îndemnul să-și folosească cât mai mult timp condeiul moștenit de la Bunul Dumnezeu și să lase neamului românesc cât mai multe realizări literare!

 Prof. Ioan Ardelean

Actualitatea creștină

● Manifestări aniversare la Centrul Ortodox al Patriarhiei Ecumenice din Chambésy

Centrul Ortodox al Patriarhiei Ecumenice din Chambésy împlinește anul acesta 50 de ani de la înființare. Pentru marcarea acestui eveniment, la Centrul din Elveția au avut loc, în perioada 22-24 aprilie a.c., mai multe evenimente culturale și religioase. Manifestările din această lună se desfășoară cu prilejul unei întreite aniversări: în 2017 se împlinesc 50 de ani de la fondarea Centrului, 25 de ani de la alegerea Sanctității Sale Bartolomeu I ca Patriarh Ecumenic și 20 de ani de la înființarea Institutului de studii Postuniversitare de la Chambésy.

Evenimentul a fost deschis sâmbătă, 22 aprilie, cu un concert de cântări bizantine dedicate Învierii Domnului. În continuare, au urmat prelegerile Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, Mitropolitului Ieremia al Elveției, Directorul Centrului din Chambésy, și ale altor personalități. În încheierea programului a fost oficiată slujba Vecerniei.

În duminica de după praznicul Învierii Domnului, 23 aprilie, Patriarhul Bartolomeu I a oficiat Sfânta Liturghie în Biserica „Sfântul Apostol Pavel” din Chambésy. Ultima zi a manifestărilor, luni 24 aprilie, a prilejuit vernisajul unei expoziții de fotografie la Centrul Ecumenic de la Consiliul Mondial al Bisericilor. În aceeași zi, Patriarhul Ecumenic a efectuat o vizită la Universitatea din Freiburg.

Centrul din Chambésy a fost înființat în iunie 1966. Tomosul sinodal de la fondare precizează principalele scopuri ale acestei instituții, și anume: să informeze lumea creștină din Occident, în special Vestul Europei, cu privire la credința, învățătura, tradiția și teologia ortodoxă; să studieze teologia și viața spirituală ale altor Biserici și confesiuni creștine; să medieze comunicarea între Bisericile Ortodoxe locale și, prin urmare, să promoveze unitatea Ortodoxiei; să promoveze spiritul ecumenic prin cultivarea relațiilor dintre Ortodoxie și alte Biserici creștine și confesiuni, vizând promovarea unității inter-creștine.

Sursa: basilica.ro

Creștini, știți că... ?

● Obiceiul Păștenilor din localitatea Vinerea, județul Alba, este unic în țara noastră?

Imprimată de matricea credinței ce împodobește sărbătorile de Paști, tradiția *Păștenilor* din satul Vinerea scoate din ghetoul indiferenței trăirea liturgică și ne descoperă universul alveolar al cultului ortodox. *Obiceiul Păștenilor* reprezintă o parte integrantă a mesajului pascal îmbrăcat în haină populară și simțit de o inimă românească, adică zăcământul unui popor, care face din acel popor *Neamul* lui Dumnezeu. Apărută în anul 1948 la inițiativa părintelui Ioan Sabău, această manifestare cultural-spirituală este un obicei unic în România. Credincioșii satului ajunși la vârsta de 60 de ani, adică la *vârsta maturității*, oferă paștile întregii comunități.

În Săptămâna Sfințelor Pătimiri, ei se pregătesc duhovnicește, participă la sfintele slujbe irigându-și intens conștiința. Miercuri se spovedesc pentru a-și vindeca rănilor ascunse într-o sănătate aparentă, iar în Joia Mare, înveșmântați în haine populare, se îndreaptă în procesiune către casa gospodarului de la care vor lua pâinea, vinul și vasele de lemn necesare. După ce alaiul de credincioși se întoarce la biserică, participă la Dumnezeiasca Liturghie, se împărtășesc cu Sfintele Taine pentru a primi transfuzia de har necesară luării cu asalt a Împărăției cerurilor și ridică un parastas pentru cei *de-un leat* cu ei, care au murit înainte de 60 de ani. Aceasta le întârește convingerea că Biserica nu reprezintă un muzeu de antichități, ci este Muntele Schimbării lor la Față.

În Vinerea Mare, femeile și copiii pregătesc mormântul Domnului și, după Prohod, numai cei care au ținut post negru se apropie de acesta pentru a săruta Sfânta Evanghelia, Epitaful și Crucea. După miezul nopții, credincioșii satului, de la mic la mare, vin să se închine la mormânt, convinși fiind că Hristos este *mortul familiei*. Toată noaptea, de vineri spre sâmbătă, biserica este deschisă, iar păștenii rămân lângă mormânt ca la priveghi. De fapt, vinerenii au conștiința locuitorilor Ierusalimului, care nu știu ce se petrece dincolo de piatra mormântului, dar au convingerea că prin mijloacele cu care l-a smintit diavolul pe Adam, cu aceleași mijloace Hristos a triumfat asupra acestuia. Certitudinea victoriei îi determină pe păștenii vinereni să străjuiască mormântul întreaga noaptea, amintindu-ne, mai degrabă, de femeile purtătoare de mir, decât de soldații romani.

Obiceiul vinerean, unic în țară, reprezintă, așadar, o respectare creativă a canoanelor Bisericii, un fel de repetiție generală a învierii morților. Pentru locuitorii satului, păștenii rămân gardienii comorilor spirituale vinerene, iar obiceiul lor reprezintă o tradiție însoțită de textul și duhul Scripturii.

 Pr. Adrian Cebotari

Agenda pastoral-misionară a Înaltpreasfințitului Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei

Martie 2017

Miercuri, 1 martie ❖ La Centrul eparhial, a primit vizita domnului Colonel Cornel Preja, Comandantul Centru-lui Militar de Selecție și Orientare Alba. Seara, în Catedrala *Reîntregirii* din Alba Iulia, a oficiat slujba Pavcerniței mari cu Canonul Sfântului Andrei Criteanul.

Joi, 2 martie ❖ În Catedrala *Reîntregirii* din Alba Iulia, a slujit Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite, iar seara a oficiat slujba Pavcerniței mari cu Canonul Sfântului Andrei Criteanul.

Sâmbătă, 4 martie ❖ În Catedrala *Reîntregirii* din Alba Iulia, a săvârșit slujba Vecerniei mari și Litia.

Duminică, 5 martie ❖ A celebrat Dumnezeiasca Liturghie la Mănăstirea „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” de la Râmeț, protopopiatul Aiud, și l-a hirotonit preot pe diaconul Marinell Suotean, pe seama parohiei Merișor, cu filia Păingeni, protopopiatul Târgu-Mureș. La finalul Liturghiei, a oficiat slujba Parastasului pentru eroii naționali Horea, Cloșca, Crișan și Avram Iancu și pentru Ioan-Teodor Stan, fondatorul Societății „Avram Iancu”. De asemenea, a efectuat o vizită pastorală în parohia Stremț II, păstorită de către vrednicul părinte Silviu Bucurenciu.

Luni, 6 martie ❖ În biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Șard, a oficiat slujba înmormântării vrednicului de pomenire părintele Constantin Drăgan de la parohia Craiva, protopopiatul Alba Iulia.

Martă, 7 martie ❖ În Sala „Sfântul Ierotei” a Centrului eparhial, a prezidat examenul de capacitate preoțească, sesiunea de primăvară.

Miercuri, 8 martie ❖ La Centrul eparhial, a avut o întrevedere cu părintele Nicolae Bolea, Inspectorul de Religie al județului Alba, și cu părintele Eugen Pintea, Directorul Seminarului Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan” din Alba Iulia.

Joi, 9 martie ❖ La Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, a participat la ședința Consiliului profesoral.

Vineri, 10 martie ❖ A săvârșit Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite, în Catedrala *Reîntregirii* din Alba Iulia.

Duminică, 12 martie ❖ A celebrat Dumnezeiasca Liturghie în parohia „Buna Vestire” - Catedrala mică, din municipiul Târgu-Mureș.

Luni, 13 martie ❖ A efectuat o serie de vizite pastorale în municipiul Târgu-Mureș: la Inspectoratul de Poliție Județean, la Inspectoratul Școlar, la Colegiul Agricol „Traian Săvulescu”, la Spitalul Clinic Județean de Urgență și la șantierul în derulare de la biserica parohiei Târgu-Mureș Orizont și Târgu-Mureș Belvedere, însoțit fiind de către părintele protopop Olimpiu Zăhan.

Martă, 14 martie ❖ A întreprins vizite pastorale la Primăria Municipiului Târnăveni, la Spitalul Municipal „Dr. Gheorghe Marinescu”, la Școala Gimnazială „Avram Iancu”, apoi la parohiile Cergid și Bobohalma, însoțit fiind de către părintele protopop Sergiu Dumitru.

Miercuri, 15 martie ❖ A celebrat Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite, în biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” - Luduș II. Apoi, a realizat o se-

rie de vizite pastorale la Școala Gimnazială „Ion Vlăduțiu”, la Primăria Orașului Luduș, apoi la parohia Luduș III, însoțit fiind de către părintele protopop Lucian Voșloban.

Joi, 16 martie ❖ A oficiat Taina Sfântului Botez pentru pruncul Luca, fiul părintelui Andrei Bâldea din parohia Vidra Medie, protopopiatul Câmpeni.

Vineri, 17 martie ❖ A săvârșit Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite, în Catedrala *Reîntregirii* din Alba Iulia.

Sâmbătă, 18 martie ❖ La Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan” din Alba Iulia, a participat la deschiderea Olimpiadei de Religie, faza județeană.

Duminică, 19 martie ❖ A slujit Dumnezeiasca Liturghie în Catedrala *Reîntregirii* din Alba Iulia. De asemenea, la Universitatea „1 Decembrie 1918”, a luat parte la lucrările celei de-a treia ediții a Simpozionului de Martirologie, intitulat „România de azi și martirii”.

Luni, 20 martie ❖ A efectuat o vizită la sediul Consiliului Județean Alba, unde i-a adus felicitări domnului președinte Ion Dumitrel, care în această zi și-a sărbătorit ziua de naștere.

Martă, 21 martie ❖ La Mănăstirea „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” de la Râmeț, protopopiatul Aiud, a asistat la un mini-concert de cântări specifice Postului Mare. La sfârșitul acestuia, a adresat obștii monahale un cuvânt de învățătură, iar apoi, l-a hirotesit protosinghel pe părintele Ioanichie Pleșa.

Miercuri, 22 martie ❖ În biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din parohia Ibănești-Pădure, protopopiatul Reghin, a oficiat slujba înmormântării vrednicului de pomenire părintele Ioan Mariș.

Joi, 23 martie ❖ În Sala „Sfântul Ierotei” a Centrului eparhial, a prezidat ședința de lucru cu părinții protopopi din Eparhia Alba Iuliei.

Vineri, 24 martie ❖ A celebrat Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite, în Catedrala *Reîntregirii* din Alba Iulia.

Sâmbătă, 25 martie ❖ De hram, a oficiat Dumnezeiasca Liturghie la Mănăstirea „Buna Vestire” de la Pătrângenii, protopopiatul Alba Iulia.

Duminică, 26 martie ❖ A săvârșit Sfânta Liturghie la Schitul „Hristos Pantocrator” din Alba Iulia.

Miercuri, 29 martie ❖ La Centrul eparhial, a primit vizita Excelenței Sale, Béla Kató, episcopul Eparhiei Reformate din Ardeal. În Catedrala *Reîntregirii* din Alba Iulia, a slujit Denia Canonului cel Mare, rostind o meditație duhovnicească.

Vineri, 31 martie ❖ A slujit Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite, în Catedrala *Reîntregirii* din Alba Iulia. Apoi, în Piața Tricolorului, a oficiat slujba de *Te-Deum* cu ocazia aniversării a 80 de ani de la înființarea Batalionului 136 Geniu „Apulum”. Seara, în Catedrala arhiepiscopală, a săvârșit Denia Acatistului Bunei Vestiri și a rostit o meditație.

A consemnat
Pr. Bogdan Avram
Secretar eparhial

●● Evenimente

Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Irineu a oficiat Dumnezeiasca Liturghie în parohia Albac, protopopiatul Câmpeni

În ziua de 2 aprilie, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a slujit Sfânta Liturghie în biserica cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din parohia Albac, protopopiatul Câmpeni. Pentru hârnicia și râvna pastorală, părintele paroh Gavril Trifa a fost hirotesit într-o *iconom-stavrofor*.

„Biserița din Albac”, construită de Horea, a fost a treia biserică din lemn a albăcenilor ortodocși. Piatra de temelie pentru actualul locaș de închinare a fost pusă în anul 1880, iar în anul 1884 s-au finalizat lucrările de construcție. În prezent, aceasta este

înnoită și înfrumusețată prin purtarea de grijă a preotului paroh și a credincioșilor.

Arhipăstorul nostru le-a vorbit celor prezenți despre importanța Postului Mare ca timp de pocăință și de pregătire duhovnicească pentru

a-L întâlni pe Domnul înviat. Credincioșii prezenți au pus în suflete aceste îndemnuri sfinte, pregătindu-se astfel pentru marele praznic al Învierii Mântuitorului Hristos.

Pr. Petrișor Muntean

Arhipăstorul Alba Iuliei a liturghisit în parohia „Acoperământul Maicii Domnului” din municipiul Aiud

De praznicul Intrării Domnului în Ierusalim, Arhiepiscopul Alba Iuliei a oficiat Dumnezeiasca Liturghie în biserica cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului” din parohia Aiud IV. În cadrul slujbei,

arhidiaconul Călin Bulac a fost hirotonit preot cu slujire misionară pe seama parohiei Maieri I din Alba Iulia.

Comunitatea de aici este păstorită de către părinții Teofil Sas și Ioan Rusan, care, pe lângă slujirea pasto-

ral-misionară, desfășoară și o bogată activitate pe plan social-filantropic, oferind copiilor din casa de tip familial hrană și adăpost, iar persoanelor vârstnice asistență la domiciliu.

În cuvântul de învățătură, Înaltpreasfințitul Irineu a subliniat următoarele: „Să ne fie clar că ramurile verzi pe care ni le oferă Biserica, astăzi, și pe care le ținem în mâinile noastre sunt semnul predării noastre lui Hristos, Domnul și Împăratul nostru, prezent în Biserică, Ierusalimul Legământului celui nou”.

Pr. Petrișor Muntean

Înaltpreasfințitul Irineu a slujit în parohia „Învierea Domnului” din municipiul Târgu-Mureș

În a doua zi a Sfințelor Paști, Ierarhul nostru, înconjurat de mai mulți slujitori ai Sfântului Altar și de o mulțime mare de credincioși, a oficiat Dumnezeiasca Liturghie în biserica cu hramul „Învierea Domnului” din Târgu-Mureș. A fost o zi aleasă, în care inimile credincioșilor s-au umplut de lumină și bucuria Învierii.

Planul edificiului bisericesc a fost întocmit de către arhitectul Voicu-Vintilă Florea, care a folosit ca matrice macheta bisericii „Sfântul Nicolae Domnesc” din Curtea de Argeș, în formă de cruce greacă. Lucrările au început la 21 aprilie 1993, iar iconostasul

și mobilierul au fost executate de către Mircea Vasile.

Începând cu ziua de 21 mai 1995, un sprijin important a fost acordat acestui locaș de cult și de către poetul Adrian Păunescu, care, în acest scop, și-a dedicat multe dintre vizi-

tele și spectacolele sale, alături de Cenaclul „Totuși iubirea”. Biserica se află în stadiul de pictură și are ca slujitori pe părinții: Vasile Citirigă, Ioan Pintilie și Ciprian Citirigă.

Pr. Petrișor Muntean

REDACȚIA „CREDINȚA STRĂBUNĂ”

Președinte: Înaltpreasfințitul Părinte IRINEU, Arhiepiscop al Alba Iuliei;
Redactor șef: Pr. Oliviu Botoi;
Redactori: Pr. Nicolae Aloman; Andrei Motora;
Colaboratori: Pr. Petrișor Muntean, Arhid. Rafael Orzei, Pr. Ioșif Zoica;

ISSN 1222-2313

Abonamentele se fac la orice Oficiu Poștal din țară sau direct prin mandat poștal pe adresa: ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ ALBA IULIA, str. Mihai Viteazul, nr. 16, specificând pe verso: abonament „CREDINȚA STRĂBUNĂ” pe 2017 și adresa completă sau prin e-mail: editurareintregirea@gmail.com
Prețul unui abonament pe un an este de 20 lei + taxele poștale în valoare de 4 lei.

Tiparul executat la
TIPOGRAFIA ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE
ALBA IULIA
Concepție grafică și tehnoredactare
Pr. Nicolae Aloman